

LINGO
języki nieobce

REPETYTORIUM

ANGIELSKI

Mowa zależna i niezależna

**PRZYGOTOWANIE
DO EGZAMINÓW
MATURA
FCE
CAE**

- Najważniejsze konstrukcje
 - Przykłady użycia i praktyczne wskazówki
- Ćwiczenia i testy z kluczem

Anna Treger

Repetytorium

ANGIELSKI

**Mowa zależna
i niezależna**

**Konsultacja językowa:
Alisa Mitchel Masiejczyk**

LINGO
języki nieobce

Redaktor serii: **Marek Jannasz**

Redakcja i korekta: **Paweł Pokora, Anna Laskowska**

Projekt okładki serii: **Marcin Rojek, 2arts.com**

Projekt makiety i opracowanie graficzne: **Studio 27, biuro@studio27.pl**

Zdjęcie na okładce: © **Andy Lidstone / Fotolia.com**

LINGO
języki nieobce

© Copyright by Wydawnictwo Lingo sp.j., Warszawa 2015

www.jezyki nieobce.pl

ISBN: 978-83-7892-326-8

ISBN wydania elektronicznego: 978-83-7892-336-7

Skład i łamanie: **Studio 27**

Spis treści

Wstęp	4
Sprawdź się	7
Wprowadzenie	10
1. Interpunkcja w mowie niezależnej	12
2. Czasowniki wprowadzające	13
3. Zmiany dotyczące czasów	19
4. Zmiany dotyczące czasowników modalnych	24
5. Zmiany dotyczące określeń czasu i miejsca	33
6. Zmiany dotyczące zaimków	36
7. Inne zmiany	38
8. Pytania w mowie zależnej	39
9. Polecenia, zakazy, rady i prośby	45
10. Zdania wykrzyknikowe w mowie zależnej	49
11. Zdania warunkowe w mowie zależnej	55
12. Streszczenie wypowiedzi	58
13. Powtórzenie i ugruntowanie wiadomości – ćwiczenia	63
14. O mowie niezależnej i zależnej w pigułce	76
Key	81

Wstęp

Chyba każdy uczący się angielskiego chciałby szybko i sprawnie opanować bardziej skomplikowane konstrukcje składniowe, żeby móc swobodniej posługiwać się tym językiem. Nie jest to wcale takie trudne. Aby się o tym przekonać, sięgnij po repetytorium Lingo „**Angielski. Mowa zależna i niezależna**”.

Książka jest skierowana do uczniów, maturzystów, studentów, osób przygotowujących się do egzaminów językowych, a także wszystkich, którzy chcą uporządkować i poszerzyć swoją wiedzę o jednej z trudniejszych konstrukcji składniowych angielszczyzny. Uwzględniła materiał wymagany na **maturze** oraz egzaminach takich jak **First Certificate in English** czy **Certificate in Advanced English**.

Opłaca się poświęcić nieco trudu nauce gramatyki – bez wątpienia zaowocuje to wyraźnym pogłębieniem biernej i czynnej znajomości angielskiego. Język to przebogate medium umożliwiające komunikację pomiędzy ludźmi. W trakcie jego rozwoju obok imponującego zasobu słownictwa ukształtowało się wiele konstrukcji gramatycznych pozwalających na sprawne przekazywanie informacji. W niniejszej publikacji proponujemy dokładniejsze zaznajomienie się z takim obszarem tematycznym gramatyki angielskiej, który często nastęrcza wiele problemów uczącym się języka angielskiego. Jest nim **mowa zależna i niezależna**.

Podręcznik rozpoczynamy krótkim **testem sprawdzającym**, który pozwoli zorientować Ci się, jakim zagadnieniom musisz poświęcić więcej uwagi. Rozdziały obejmują wstępną charakterystykę problematyki, której są poświęcone, część

merytoryczną prezentującą odpowiednie **zasady gramatyczne** zilustrowaną starannie dobranymi **przykładami wraz z ich polskimi tłumaczeniami** oraz zestaw **ćwiczeń** pozwalający opanować i utrwalić omawiane zagadnienia. Dwa końcowe rozdziały książki to **dodatkowa porcja ćwiczeń** a także krótkie **podsumowanie** omawianych zagadnień w pigułce.

Na końcu podręcznika znajdziesz **klucz** z rozwiązaniami wszystkich ćwiczeń – dzięki niemu łatwo skontrolujesz swoje odpowiedzi.

Angielska mowa zależna i niezależna nie będą miały teraz dla Ciebie tajemnic!

Z życzeniami sukcesów

Autorka

Sprawdź się

Wykonaj ćwiczenia na następujących dwóch stronach i sprawdź swoją wiedzę. Pomogą Ci one ocenić, na czym należy się skoncentrować w nauce zagadnień przedstawionych w tej książce.

1. Poniższe zdania zmień na mowę niezależną.

1. She said that there weren't any tickets left.

2. Lynn told me she didn't understand the instruction.

3. He said that he had never planned to be a teacher.

4. Chloe said that she had left her luggage on the train.

5. Mr Bright said that he was moving to the suburbs.

6. Bob told me that he was very upset by her remarks.

7. He said that he had met her the day before.

8. Jacky told me to put the key there.

9. Mark said he would never give up.

10. Andrew said that his new book was coming out the following month.

11. Brian told me that he was sorry for his behaviour.

12. Vince said that he used to smoke like a chimney.

13. He said that the flyover was scheduled to be completed in May.

14. The doctor told me that I needed to start exercising.

15. She said that she wouldn't object.

2. Uzupełnij poniższe zdania w mowie zależnej.

1. "I will drop by tomorrow." He told _____
2. "What have you done?" She asked _____
3. "You're looking wonderful today." He said _____
4. "Can I call you back?" He asked _____
5. "This ring is beautiful." She said _____
6. "I haven't got a clue." She said _____
7. "I met Jack in a DIY store." He told _____
8. "I didn't enjoy this performance." She said _____
9. "We missed the bus by 10 minutes." He said _____
10. "You have no reason to be angry." She said _____
11. "OK. I will go first." He agreed _____
12. "I won't tell your secret to anyone." She promised _____
13. "This is really bad." He said _____
14. "I like it here." She said _____
15. "Cut down on coffee." He advised _____

Wprowadzenie

■ Komunikacja językowa nie może obejść się bez relacjonowania opinii, stwierdzeń, pytań, sugestii zasłyszanych czy odczytanych. W przypadku przywoływania czyichś słów w piśmie mamy zawsze możliwość wzięcia danej wypowiedzi w cudzysłów i poprzedzenia jej stosownym czasownikiem wprowadzającym takim jak **say, tell** (najczęściej spotykane) bądź np.: **inform, claim, argue**. Mamy wtedy do czynienia z mową niezależną (**direct speech**). Mowy niezależnej używa się przeważnie w języku pisanim, aby przytoczyć dokładnie czyjeś słowa. Występuje w dialogach w powieściach, nowelach i innych utworach literackich. Stosuje się ją w sytuacjach, w których ważna jest precyzja, np. w takich dziedzinach jak prawo czy polityka.

Philip said, "I am tired."

Philip powiedział: „Jestem zmęczony”.

"I will call you soon," Paul told me.

„Wkrótce zadzwonię do ciebie” – powiedział Paul.

Beth said, "I didn't expect the truth to come out."

Beth powiedziała: „Nie spodziewałam się, że prawda wyjdzie na jaw”.

George Bush said, "Dick Cheney and I will do everything we can to keep the peace."

George Bush powiedział: „Dick Cheney i ja zrobimy wszystko, co możemy, aby utrzymać pokój”.

Tony Blair said, "Sometimes the only chance for peace is a readiness for war."

Tony Blair powiedział: „Czasami jedyna szansa na pokój, to gotowość do wojny”.

■ W przypadku wypowiedzi ustnej jesteśmy zdani raczej na mowę zależną (**reported/indirect speech**) – nie występuje tu przecież tak skuteczne narzędzie separacji przytaczanego wyrażenia jakim jest znak cudzysłowu:

Philip said that he was tired.

Philip powiedział, że jest zmęczony.

Paul told me that he would call me soon.

Paul powiedział mi, że wkrótce do mnie zadzwoni.

Beth said that she hadn't expected the truth to come out.

Beth powiedziała, że nie spodziewała się, że prawda wyjdzie na jaw.

George Bush said that he and Dick Cheney would do everything they could to keep the peace.

George Bush powiedział, że Dick Cheney i on zrobią wszystko, co mogą, aby utrzymać pokój.

Tony Blair said that sometimes the only chance for peace is a readiness for war.

Tony Blair powiedział, że czasami jedyna szansa na pokój to gotowość do wojny.

■ Relacjonując wypowiedzi w mowie zależnej należy zwracać uwagę na następstwo czasów. Zazwyczaj pociąga to za sobą zmianę czasów gramatycznych, określeń czasu i miejsca, zaimków osobowych i dzierżawczych. Musimy również podjąć decyzję czy przytoczyć czyjaś wypowiedź w pełnej rozciągłości, czy może ją skrócić albo zwięźle streścić w kilku słowach, np.:

“I would like to thank my husband, my parents and my friends for supporting me from the beginning,” she said.

„Chciałabym podziękować mojemu mężowi, moim rodzicom, moim przyjaciółom za wspieranie mnie od początku” – powiedziała.

She thanked everyone for supporting her from the beginning.

Podziękowała każdemu za wspieranie jej od początku.

The Prime Minister said, “I’ve met governors, mayors, council members and commissioners to discuss issues related to regional development.”

Premier powiedział: „Spotkałem się z gubernatorami, burmistrzami, członkami rady, oraz komisarzami, aby przedyskutować sprawy związane z rozwojem regionalnym”.

The Prime Minister said that he had met local government leaders to discuss issues related to regional development.

Premier powiedział, że spotkał się z liderami samorządów lokalnych, aby przedyskutować sprawy związane z rozwojem regionalnym.

1. Interpunkcja w mowie niezależnej

■ W języku angielskim znaki cudzysłowu są zawsze na górze, natomiast w języku polskim pierwszy znak jest na dole, a drugi na górze. Według polskiej interpunkcji kropkę stawia się po ostatnim znaku cudzysłowie, zaś w języku angielskim – przed. Zwóćmy uwagę na interpunkcję: gdy zaczynamy od wyrażenia wprowadzającego relację. W języku angielskim po frazie wprowadzającej stawiamy przecinek, natomiast w języku polskim dwukropek.

She said, "I trust you."
Powiedziała: „Ufam ci”.

■ Jeżeli wyrażenie wprowadzające relację znajduje się po zdaniu przytoczonym, wedle angielskiej interpunkcji, przecinek stawiamy po zdaniu i przed drugim znakiem cudzysłowu, zgodnie z polskimi zasadami po znaku przytoczenia umieszczamy myślnik.

"I trust you," she said.
„Ufam ci” – powiedziała.

2. Czasowniki wprowadzające

Say i tell to podstawowe czasowniki wprowadzające w mowie zależnej i niezależnej.

■ W mowie niezależnej **say** stosuje się bez dopełnienia lub – rzadziej – z dopełnieniem poprzedzonym słowem **to**, np.:

She said that ... Powiedziała, że ...

He said to me that ... Powiedział mi, że ...

■ **Tell** wymaga użycia dopełnienia, np.:

He told me that ... Powiedział mi, że ...

■ **Say i tell** można także użyć z bezokolicznikiem.

The doctor said to take a few days off.

Lekarz powiedział, żeby wziąć parę dni wolnego.

He told me to stay away from her.

Powiedział mi, żebym się trzymał od niej z dala.

■ Czasownik **say** stosuje się nie tylko wtedy, kiedy relacjonujemy czyjąś wypowiedź, ale również gdy przekazujemy wiadomość zapisaną, np.:

The report says that over 850 million people are undernourished.

Raport informuje, że ponad 850 milionów ludzi jest niedożywionych.

The label says that the shirt was made in China.

Metka mówi, że koszula została wyprodukowana w Chinach.

The timetable says that the bus will arrive at 8:15.

Rozkład jazdy informuje, że autobus przyjedzie o 8.15.

The letter says that Paul is staying in Miami.

List informuje, że Paul przebywa w Miami.

■ W mowie niezależnej **say** wprowadza zdanie albo następuje po nim, np.:

She said, "I want to go home." Powiedziała: „Chcę iść do domu”.

"I want to go home," she said. „Chcę iść do domu” – powiedziała.

"I am sleepy," Greg said. „Jestem śpiący” – powiedział Greg.

- Tell w mowie niezależnej występuje tylko w pozycji po zdaniu przytoczonym, np.:

“By all means,” Beth told me.

„Ależ oczywiście” – powiedziała mi Beth.

“Please, don’t touch the exhibits,” the curator told us.

„Proszę nie dotykać eksponatów” – powiedział nam kustosz.

- Do innych czasowników wprowadzających należą m.in.:

to admit (that) przyznać

to answer that odpowiadać

to argue that spierać się, argumentować

to assure + dopełnienie (**that**) zapewniać

to claim (that) przekonywać, twierdzić

to complain (that) narzekać

to deny (that) zaprzeczać

to exclaim that wykrzyknąć

to explain that tłumaczyć

to inform + dopełnienie (**that**) informować

to insist (that) nalegać

to moan (that) narzekać

to promise (that) obiecywać

to protest (that) protestować

to remind + dopełnienie (**that**) przypominać

to reply that odpowiadać

to mention (that) wspominać, wzmiankować

to grumble that narzekać

to speculate that spekulować

to warn + dopełnienie (**that**) ostrzegać

to convince + dopełnienie (**that**) przekonywać

to notify + dopełnienie + **that** informować

jak również wyrazy pierwotnie oznaczające głosy zwierząt (mogą zawierać element negatywnej oceny)

to snarl warknąć, burknąć, mówić opryskliwie

to roar ryknąć

to grunt burknąć, mruknąć

to bark warknąć

to growl warknąć, ryknąć

“I very much doubt it,” she replied.

„Bardzo w to wątpię” – odpowiedziała.

“I will get you out of this,” he promised.

„Wyciągnę cię z tego” – obiecał.

“Lord, is that the time!” she exclaimed.

„Boże, to już ta godzina!” – wykrzyknęła.

“The court has rejected your request,” he notified me.

„Sąd odrzucił twoją prośbę” – powiadomił mnie.

“My phone bills are too high,” she grumbled.

„Moje rachunki telefoniczne są zbyt wysokie” – narzekała.

“I am guilty,” he admitted.

„Jestem winny” – przyznał.

“It is a non-governmental organisation,” she explained.

„To jest organizacja pozarządowa” – wytłumaczyła.

“It won’t do any good,” he protested.

„To nie przyniesie niczego dobrego” – protestował.

“Hubba-hubba is an old-fashioned word,” she argued.

„Hubba-hubba jest przestarzałym słowem” – argumentowała.

“Get out of my way!” he barked.

„Zejdź mi z drogi!” – warknął.

“Go to hell!” he roared. „Idź do diabła!” – ryknął.

Po większości powyższych czasowników spójnik **that** może być pominięty (**that** jest w nawiasie). W pozostałych przypadkach nie należy go pomijać. Przy niektórych czasownikach (np. **assure**) zostało zaznaczone dopełnienie. Oznacza to, że czasowniki te, podobnie jak **tell**, występują wyłącznie z dopełnieniem.

■ Aby przekazać ton wypowiedzi, czasownik wprowadzający należy uzupełnić odpowiednim przysłówkiem, np.:

she said angrily powiedziała gniewnie, ze złością

she said brutally powiedziała brutalnie

she said rudely powiedziała niegrzecznie

she said confidently powiedziała z przekonaniem

she said convincingly powiedziała przekonująco

she said decidedly powiedziała zdecydowanie

she said fiercely powiedziała gwałtownie

she said foolishly powiedziała głupio

she said harshly powiedziała szorstko

she said honestly powiedziała szczerze
she said intentionally powiedziała celowo
she said loudly powiedziała głośno
she said passionately powiedziała namiętnie, z pasją
she said patiently powiedziała cierpliwie
she said sarcastically powiedziała sarkastycznie
she said sharply powiedziała ostro
she said shyly powiedziała nieśmiało
she said sympathetically powiedziała współczująco
she said bitterly powiedziała gorzko

“Poor you,” she said sympathetically.
„Biedaku” – powiedziała współczująco.

“You always know better,” he said bitterly.
„Ty zawsze wiesz lepiej” – powiedział gorzko.

“You will regret it,” she said fiercely.
„Pożałujesz tego” – powiedziała gwałtownie.

“Mind your own business,” he said rudely.
„Pilnuj swojego nosa” – powiedział niegrzecznie.

“How I love reading,” she said passionately.
„Jak ja lubię czytać” – powiedziała z pasją.

“I won’t wait,” he said decidedly.
„Nie będę czekać” – powiedział zdecydowanie.

“Leave it to me, I will manage,” she said confidently.
„Zostaw to mnie, poradzę sobie” – powiedziała z przekonaniem.

“Don’t be stupid,” he said angrily.
„Nie bądź głupi” – powiedział ze złością.

“Shut up, you half-wit,” she said brutally.
„Zamknij się, ty półgłówku” – powiedziała brutalnie.

“This is for you,” he said shyly.
„To jest dla ciebie” – powiedział nieśmiało.

Uwaga:

Po mowie niezależnej może zajść inwersja przez zamianę miejsc podmiotu z orzeczeniem, jeżeli w zdaniu nie występuje przysłówek ani dopełnienie.

“Where did you get this?” asked my father.
„Skąd to masz?” – zapytał mój ojciec.

ale:

“Open the door this instant,” my father said angrily
 „Natychmiast otwórz drzwi” – powiedział mój ojciec ze złością.

“Black is black and white is white,” he told me.
 „Czarne jest czarne, a białe jest białe” – powiedział mi.

Ćwiczenia

1. Dopasuj poniższe czasowniki wprowadzające do zdań 1–10.

Ask, promise, deny, exclaim (2x), whisper, explain, complain, admit, assure

Wzór: *“What is this supposed to be?” he asked.*

1. “Who’s calling, please?”
2. “I’m not a child!”
3. “Shh, not so loud.”
4. “My left shoulder hurts terribly.”
5. “Go away!”
6. “I will get you out of this.”
7. “Yes, I cheated in the exam.”
8. “I didn’t say that.”
9. “They will get here in time.”
10. “Green tea cools the body.”

2. Dopasuj nazwy z kolumny A do napisów informacyjnych z kolumny B.

A

1. CV
2. diary
3. guidebook
4. invitation
5. label
6. notice
7. leaflet
8. prescription
9. receipt
10. recipe

B

- a) It says that it should be taken on an empty stomach.
- b) It says that people may register by phone.
- c) It says that refunds won’t be given after 25 days.
- d) It says that it is a medium to full coverage foundation.
- e) It says that the meeting is at 4 o’clock.
- f) It says that the course is available to graduate students.
- g) It says that the floor is wet.
- h) It says that the cake should be baked for 40 to 50 minutes.
- i) It says that the palace was restored in 1800.
- j) It says that the he has graduated from Oxford.

3. Znajdź i popraw błędy w poniższych zdaniach.

1. He reminded to me that it was her birthday.
2. She replied me that she hadn’t heard anything.

3. He assured that it would be easy.
4. The desk clerk informed that there were no rooms available.
5. He admitted me that he offended them.
6. The teacher explained us that Islam doesn't allow extra-marital relationships.
7. He promised that he would stop lying.
8. She complained that she was unfairly treated.
9. The landlord moaned that we used too much water.
10. She claimed that the telephone bill was paid the previous week.

4. Dopasuj do zdań w mowie niezależnej 1–5 ich odpowiedniki sformułowane w mowie niezależnej a–e.

a)

1. "I will not trouble you."	a) He promised to be punctual.
2. "I will be polite."	b) He promised to be discreet.
3. "I will arrive on time."	c) He promised not to demand payment.
4. "I won't charge any fee."	d) He promised not to bother me.
5. "I won't tell anyone."	e) He promised to behave himself.

b)

1. "I didn't tell them anything."	a) She denied that she had made such an utterance.
2. "No, I told the truth."	b) She denied that she had been involved in the operation.
3. "I didn't say that."	c) She denied that he had been guilty of leaking the information to the media.
4. "I didn't take part in it."	d) She denied that she had revealed her identity.
5. "I didn't say who I am."	e) She denied that she had lied.

5. Znajdź w kolumnie B właściwego mówcę dla zdań w kolumnie A.

A

1. "The soil was not treated with fertilizers,"
2. "It suits your figure,"
3. "I need this report by noon,"
4. "Practise your spelling,"
5. "I gave up on acting,"
6. "I will stand for election,"
7. "Please don't touch the exhibits,"
8. "Get undressed,"

B

- a) the doctor told me.
- b) the actor said.
- c) the boss said.
- d) the politician said.
- e) the shop assistant told me.
- f) the curator said.
- g) the teacher told me.
- h) the farmer said.

3. Zmiany dotyczące czasów

Present Simple → Past Simple

Present Continuous → Past Continuous

Present Perfect → Past Perfect

Present Perfect Continuous → Past Perfect Continuous

Past Simple → Past Perfect

Past Continuous → Past Perfect Continuous

Past Perfect i Past Perfect Continuous → pozostają bez zmian

Will w czasach przyszłych → would

■ W zasadzie czas przeszły zamieniamy na zaprzeszły, ale przy wyraźnym umiejscowieniu wydarzenia w przeszłości czas może pozostać bez zmian. Zdanie:

“Sue earned her master’s degree in May,” she said.
„Sue otrzymała tytuł magistra w maju” – powiedziała.

może być przekształcone na mowę zależną na dwa sposoby:

She said that Sue earned/had earned her master’s degree in May.
Ona powiedziała, że Sue otrzymała tytuł magistra w maju.

Ale zdanie:

“I played bass guitar.”
„Grałem na gitarze basowej.”

musi zostać zmienione na:

He told me that he had played bass guitar.
Powiedział mi, że grał na gitarze basowej.

W wypadku gdybyśmy pozostawili czas Simple Past w mowie zależnej (***He told me that he played bass guitar***), zdanie to mogłoby oznaczać, że on wciąż gra na gitarze basowej.

ale:

He told me that he played bass guitar when he was a child.
Powiedział mi, że grał na gitarze basowej, kiedy był dzieckiem.

■ Również Past Continuous może pozostać bez zmiany w mowie zależnej, jeśli nie odnosi się do ukończonej czynności, np.:

“When I saw him he was painting the house.”
„Kiedy go zobaczyłam, on malował dom”.

She told me that when she saw him he was painting the house.

Powiedziała mi, że kiedy go zobaczyła, on malował dom.

ale:

"I was considering resigning, but my husband talked me out of it."

„Rozważałam odejście, ale mój mąż odwiódł mnie od tego”.

She told me that she had been considering resigning, but her husband had talked her out of it.

Powiedziała mi, rozważała odejście, ale jej mąż odwiódł ją od tego.

■ Czasy Past Simple i Past Continuous występujące w zdaniach czasowych również nie ulegają zmianie, np.:

"When I was living/lived in London..."

„Kiedy mieszkałam w Londynie...”.

She said that when she was living/lived in London...

Powiedziała, że kiedy mieszkała w Londynie...

Czasownik główny w tych zdaniach zmienia się na czas zaprzeszyły, choć może pozostać bez zmian, np.:

She said that when she was living/lived in London she got interested/had got interested in photography.

Powiedziała, że kiedy mieszkała w Londynie, zainteresowała się fotografią.

■ Czas teraźniejszy w zasadzie zamieniamy na przeszły, ale w przypadku gdy relacjonowana wypowiedź jest nadal prawdziwa i aktualna, czas może pozostać bez zmiany, np.:

"I do aerobics," she told me.

„Ćwiczę aerobik” – powiedziała mi.

She told me that she does aerobics.

Powiedziała mi, że ćwiczy aerobik.

"I have never eaten sushi," he said.

„Nigdy nie jadłem sushi” – powiedział.

He told me that he has never eaten sushi.

Powiedział mi, że nigdy nie jadł sushi.

He said, "I always get what I want."

Powiedział: „Zawsze dostaję to, czego chcę”.

He said that he always gets what he wants.

Powiedział, że zawsze dostaje to, czego chce.

■ Czas może nie ulec zmianie w przypadku prawd uniwersalnych, czyichś zwyczajów lub nawyków, np.:

“Light travels at 186000 miles per second.”

„Światło porusza się z prędkością 186000 mil na sekundę”.

She said that light travels at 186000 miles per second.

Powiedziała, że światło porusza się z prędkością 186000 mil na sekundę.

“The Sun orbits the Earth every 24 hours,” he said.

„Słońce obiega Ziemię co 24 godziny” – powiedział.

He said that the Sun orbits the Earth every 24 hours.

Powiedział, że Słońce obiega Ziemię co 24 godziny.

“Bob always sleeps on his back.”

„Bob zawsze śpi na plecach”.

He said that Bob always sleeps on his back.

On powiedział, że Bob zawsze śpi na plecach.

■ Czas przeszły po **wish, would sooner, would rather, it is (high) time** nie ulega zmianie, np.:

She said, “It is time they stopped complaining.”

Powiedziała: „Czas, by przestali narzekać”.

She said that it was time they stopped complaining.

Powiedziała, że czas by przestali narzekać.

“It is high time he got married.”

„Najwyższy czas, żeby się ożenił”.

She said that it was high time he got married.

Powiedziała, że to najwyższy czas, żeby się ożenił.

“I wish I were slimmer.”

„Szkoda, że nie jestem szczuplejsza”.

She told me that she wished she were slimmer.

Powiedziała mi, że szkoda, że nie jest szczuplejsza.